

УДК 373.61:374.321 (44)

Є.К. КУРКЧІ

ЗМІСТ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ З УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ В УНІВЕРСИТЕТАХ НІМЕЧЧИНИ

У статті розглянуто зміст підготовки магістрів з управління навчальними закладами в університетах Німеччини, розкрито нормативну частину змісту навчання, обов'язкові модулі та курси за вибором. Зміст професійної підготовки майбутніх менеджерів освіти у Німеччині розкрито на прикладі діяльності університету імені Карла фон Озієцького Ольденбург (Carl von Ossietzky Universität Oldenburg) і педагогічного інституту Людвігсбург (Pädagogische Hochschule Ludwigsburg), які є провідними в підготовці магістрів з управління навчальними закладами.

Ключові слова: управління навчальним закладом, магістратура, зміст підготовки, навчальні модулі, університети Німеччини.

Сучасні тенденції реформування освіти передбачають кардинальні зміни в галузі кадрової політики. Проблема підготовки педагогічних працівників та підвищення їх професійної кваліфікації вимагає врахування нових освітніх технологій, вітчизняного й зарубіжного досвіду. При проведенні реформ у галузі освіти як за кордоном, так і в нашій країні виникла гостра необхідність підготовки фахівця-керівника освіти та навчального закладу, здатного творчо мислити й аналізувати свої дії, швидко реагувати на зміни, що відбуваються в суспільстві й освіті, приймати відповідальні рішення, і саме освітні модулі підготовки виступають теоретичним підґрунтям, а надалі нададуть певних ключових навичок майбутнім керівникам для ефективної та успішної праці.

Мета статті полягає в розкритті змісту підготовки магістрів з управління навчальними закладами в університетах Німеччини.

Питання підготовки майбутніх керівників навчальних закладів в університетах України розглянуто в працях В. Алфімова, В. Береки, Т. Сорочан, Є. Хрикова та ін. Ці дослідники зазначають, що менеджери освіти мають володіти сучасними технологіями керівництва людьми, планувати роботу закладу освіти як такого, який функціонуватиме в нестабільних умовах, упроваджувати оновлені функції управління тощо. Утім, вони підкреслюють важливість використання позитивного досвіду підготовки магістрів з управління навчальними закладами, в тому числі зарубіжного.

Зміст навчання відіграє найважливішу роль у підготовці спеціалістів, оскільки забезпечує особі можливість здобуття вищої освіти й певної кваліфікації та формує певні уміння й навички в подальшій професійній діяльності. Досвід німецьких університетів у підготовці магістрів з управління навчальними закладами допоможе розширити та доповнити існуючий зміст навчальних програм університетів України.

Менеджмент навчальних закладів, як і освітніх процесів, наприклад, на підприємстві, висуває підвищені вимоги до керівників, компетенція

яких безпосередньо залежить від змісту здобутої ними освіти, тобто змісту навчальних дисциплін, освоєних у процесі навчання, а саме:

- розробляти інноваційну й конкурентну стратегію;
- збільшувати ефективність;
- зміцнювати індивідуалізовані навчальні стратегії;
- запроваджувати нові навчальні форми й ефективний менеджмент знання.

Університет імені Карла фон Озієцького Ольденбург (Carl von Ossietzky Universität Oldenburg) і педагогічний інститут Людвігсбург (Pädagogische Hochschule Ludwigsburg) мають єдину мету в підготовці магістрів з управління навчальними закладами – навчити випускників і випускниць виконувати керівні функції в освітніх і наукових закладах, розробляти на науковій основі ідеї, програми, методи, поведінкові моделі та вживати конкретні дії для успішного подолання (реалізації) завдань менеджменту, аналізувати як у дослідницькому плані, так і в практичному контексті досі невідомі й комплексні ситуації, проблеми, розробляти нові підходи до їх вирішення і реалізовувати їх на підставі спеціальної та професійної компетенції. Розроблені навчальні програми, структура і спрямованість навчальних модулів відбивають цілі програм цих вищих навчальних закладів.

Зміст навчання – це структура, зміст і обсяг навчальної інформації, засвоєння якої забезпечує особі можливість здобуття вищої освіти й певної кваліфікації. Зміст навчання поділяється на нормативну й вибірккову частини.

В університеті Ольденбург зміст навчання складається з таких елементів:

- нормативна частина, яка включає обов'язкові навчальні модулі;
- вибірккова, що складається з навчальних модулів на вибір.

Загальна кількість навчальних модулів становить 16 (8 обов'язкових, 8 на вибір) та 17-й магістерський модуль, який складається з колоквиуму й магістерської роботи. В обов'язкових модулях студенти опановують основну компетенцію в освітньому та науковому менеджменті. Ці модулі відповідальні за наукову теоретичну підготовку студентів у галузі менеджменту в освіті, формують основу для подальшої профільної освіти та є обов'язковими для кожного студента. Нормативні обов'язкові навчальні модулі – це “Освітній маркетинг”, “Економіка освіти й політика в галузі освіти”, “Право в освіті”, “(Управління) контроль в освітніх установах”, “Фінансовий менеджмент та інвестування”, “Організація і керівництво”, “Проектний менеджмент”, “Стратегічний менеджмент”.

Розглянемо зміст деяких обов'язкових модулів. Засвоюючи, наприклад, “Освітній маркетинг”, студенти знайомляться з розробкою маркетингової програми щодо систематичного процесу планування через щаблі аналізу, позиціонування, стратегічного маркетингового планування, оперативного перетворення і маркетингового контролю. Одночасно зі стратегічним питанням позиціонування також розглянуто оперативні аспекти освіт-

нього маркетингу. Також студенти опанують провідні аспекти освітнього маркетингу, вивчення ринку й поведінки запиту, зразок, бачення та місію освітнього закладу, стратегічний освітній маркетинг, оперативні маркетингові заходи, маркетинговий контролінг.

У результаті навчання студенти набудуть певних навичок у створенні маркетингового плану, модеруванні функції маркетингу в компанії, формуванні індивідуальних послуг навчання. Цей модуль є частиною управління в освітніх і наукових установах та несе необхідні базові знання в галузі управління.

Цікавим видається зміст модуля “Економіка освіти й політика в галузі освіти”, в якому основна увага приділяється економічному аспекту освітнього процесу і питанням про оптимальне використання ресурсів. У цьому модулі обговорюються грошові й негрошові результати освіти. Ключовою темою модуля є зростання освітніх потреб, заснованих на знаннях суспільства. Внесок освіти в розвиток економіки, політики в галузі освіти, обговорення інституційної структури системи освіти (автономії та повноважень щодо прийняття рішень) є невід’ємною частиною цього модуля. Студенти набудуть знань щодо пояснень напруженості у відносинах між педагогічною теорією та економічною парадигмою і знатимуть сильні й слабкі сторони цих підходів, знатимуть теорії людського капіталу й пізніші підходи до вимірювання капітальних витрат, активів і доходів; про зв’язки між державними і приватними інвестиціями в освіту; різні форми інституційної організації системи освіти, їх плюси й недоліки в плані ефективності та результативності.

Працюючи над модулем “Право в освіті”, студенти набудуть знання з юридичної освіти, яка управляє всім сектором освіти, поширюється на всю офіційну освітню діяльність і всі навчальні заклади, від дитячих садків і шкіл до університетів. Цей модуль являє собою запровадження правових принципів до окремих галузей освіти (школи, вищої та безперервної освіти). Закон про освіту управляє цими установами для різних правових відносин та сектора нерухомості. На додаток до правової основи для організації та фінансування розглянуто особливості освітніх установ, правовий статус працівників освіти (вчителів, інструкторів, викладачів, тренерів) і учнів (школярів, студентів, учнів, учасників тренінгу).

Під час вивчення модуля “Стратегічний менеджмент” студенти дізнаються про основні принципи стратегічного управління, вчать розуміти стратегічну важливість таких речей, як якість управління або цільові угоди, зможуть застосувати концепції стратегічного управління, набудуть умінь стратегічного аналізу ситуацій в освітніх установах, зможуть розробити вирішення стратегічних завдань в освітніх установах тощо.

Розглянемо вибірково навчальні модулі університету Ольденбург, які формують індивідуальний профіль і обираються згідно з особистими та професійними інтересами самого студента. У навчальній програмі передбачені такі профілі: “Менеджмент вищої школи й науковий менеджмент” і

“Менеджмент перепідготовки”. Більше того, такі вибіркові навчальні модулі належать до різних професійних сфер, розширюють компетентнісний профіль і дають змогу проводити спеціалізацію в таких галузях:

- навчання з використанням новітніх технологій;
- організація та менеджмент змін;
- обробка даних, інформації та знань;
- комунікація та керівництво.

Координатори навчальної програми й наукові співробітники можуть дати рекомендації з оптимального вибору й поєднання вибіркових дисциплін.

Отже, профіль “Менеджмент вищої школи й науковий менеджмент” включає такі навчальні галузі: “Система вищої освіти й політика вищої школи в європейському просторі”, “Складання бюджету та фінансування”, “Персональний менеджмент у вищій школі та науці”, “Менеджмент у навчанні; навчання і перепідготовка у вищій школі”, “Дослідницький менеджмент”. Профіль “Менеджмент перепідготовки” передбачає такі галузі: “Персональний менеджмент у перепідготовці”, “Освітнє службове керування і розвиток асортименту”, “Освітні мережі та регіональний розвиток”, “Навчання протягом життя: структурні та змістовні інновації”, “Виробничий освітній менеджмент”. Навчальна галузь “Навчання на основі нових технологій” пропонує таке: “Використання інтернет-технологій. Методи й моделі навчання”, “Дизайн, планування, оформлення й оцінка онлайн-навчання”. Навчальна галузь “Організація й менеджмент змін” включає таке: “Високоякісний менеджмент у навчальних установах”, “Розвиток організаційної структури підприємства і організаційні наради”. Навчальна галузь “Обробка даних, інформації та знань” пропонує “Інформаційний менеджмент і менеджмент знань”, “Методи прикладного освітнього дослідження”. Навчальна галузь “Керівництво і кооперація” пропонує “Конфліктний менеджмент”.

З галузі “Керівництво і кооперація” студенти обирають три навчальні модулі: “Вступ до освітнього менеджменту і наукового менеджменту”, “Планування кар’єри”, “Успішне ведення переговорів”, “Ефективна презентація”, “Ефективне керування групою”, “Ефективне ведення бесіди в професійних буднях”, “Керування групами”, “Самостійна мотивація”, “Оцінювання”.

Рада факультету майже кожен семестр вносить зміни до складу навчальних модулів.

Встановлено, що, на відміну від університету Ольденбург, в університеті Людвігсбург виділяють 15 модулів, які належать тільки до нормативної частини і є обов’язковими та незмінними протягом усіх років підготовки для всіх студентів. Отже, зміст навчання складається з таких навчальних галузей: керівництво й організація кооперації, освітні процеси й організація, виробничі, економічні й технологічні процеси, керівництво проектами і практичне керівництво.

Модулі, що належать до навчальної галузі “Керівництво й кооперація”, такі: “Вступ до освітнього менеджменту”, “Персональний менеджмент”, “Розвиток особистості й компетенція керівництва”, “Комунікація та кооперація”. Навчальна галузь “Освітні процеси й розвиток організацій” включає такі елементи: “Організаційний менеджмент”, “Освітній менеджмент”, “Ефективний менеджмент”. Навчальна галузь “Виробничі, економічні та технологічні процеси” пропонує таке: “Стратегічне керівництво й менеджмент”, “Освітній маркетинг”, “Інформаційні технології та комунікаційні технології”. До навчальної галузі “Керівництво проектами й практика” належать “Проектний менеджмент”, “Коучинг”, “Практика”, “Поглиблена практика”, “Магістерська робота й колоквиум”.

Виявлено загальну тенденцію в компонованні модулів цих університетів. Деякі модулі мають схожі назви й передбачені як в університеті Ольденбург, так і в інституті Людвігсбург: модулі “Освітній маркетинг”, “Стратегічне керівництво й менеджмент”, “Організаційний менеджмент”, а також “Проектний менеджмент”, що свідчить про спільні погляди й цілі в підготовці магістрів навчальних закладів у цих університетах. Але є й певні відмінності – педагогічний інститут Людвігсбург віддає перевагу розвитку особистості майбутнього керівника навчальними закладами, приділяючи особливу увагу практиці, яка є невід’ємною складовою підготовки; у зв’язку з тим, що досить велика кількість студентів обіймає керівні посади, навчальний процес оформлений як цілеспрямований спосіб отримання нових знань і навичок для здійснення практичної діяльності.

Висновки. Виходячи з викладеного вище, можна стверджувати, що зміст навчання магістрів з управління навчальними закладами в університетах Німеччини спрямований на підготовку сучасного керівника, який оволодіє певними навичками та вміннями для успішного керівництва. За допомогою навчальних модулів, відповідальних за наукову теоретичну підготовку студентів у галузі менеджменту в освіті, та тих, що формують індивідуальний профіль, майбутній керівник значно розширить і поповнить свій професійний потенціал, навчиться розробляти на науковій основі ідеї, програми, методи, поведінкові моделі та здійснить конкретні дії для успішного подолання (реалізації) завдань менеджменту. Він також зможе аналізувати як у дослідницькому плані, так і в практичному контексті досі невідомі та комплексні ситуації, проблеми, буде розробляти нові підходи до їх вирішення і реалізовувати їх на підставі спеціальної та професійної компетенції.

Список використаної літератури

1. Müller U. Berufsbegleitende Qualifikation für Führungsaufgaben im Bildungsbereich: Das Projekt Master-Studiengang Bildungsmanagement an der Pädagogischen Hochschule Ludwigsburg. Grundlagen der Weiterbildung / U. Müller. – Praxishilfen. Loseblattattsammlung, Systemstelle, 2006. – S. 1–14.
2. Aufbau des Studiums. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bildungsmanagement.ph-ludwigsburg.de/index.php?id=aufbau>.

3. Carl von Ossietzky Universität Oldenburg. Center für Lebenslanges Lernen (C3L) [Электронный ресурс]. Berufsbegleitender Masterstudiengang Bildungs- und Wissenschaftsmanagement (MBA). Module und Zertifikatsprogramme Kurzbeschreibungen. 1–48 с. – Режим доступа: http://www.mba.uni-oldenburg.de/downloads/veranstaltungen/bildungsmanagement_modulkatalog-komplett.pdf.

4. Hanft A. Bildungseinrichtungen professionell management – Ein berufsbegleitendes MBA-Programm “Bildungsmanagement” an der Universität Oldenburg [Электронный ресурс] / A. Hanft, T. Zentner. – GdW-Ph61 September 2005. – S. 1–16. – Режим доступа: http://www.mba.uni-oldenburg.de/downloads/artikel/bildungsmanagement_veroeffentlichung_grundlagen_der_weiterbildung_praxishilfen_2005_bildungseinrichtungen_professionell_management.pdf.

5. Inhalte [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://bildungsmanagement.ph-ludwigsburg.de/index.php?id=38>.

Статья надійшла до редакції 10.07.2013.

Куркчи Е.К. Содержание подготовки магистров по управлению учебными заведениями в университетах Германии

В статье рассмотрено содержание подготовки магистров по управлению учебными заведениями в университетах Германии, раскрыты нормативная часть содержания обучения, обязательные модули и курсы по выбору. Содержание профессиональной подготовки будущих менеджеров образования в Германии раскрыто на примере деятельности университета имени Карла фон Озиецкого Ольденбург (Carl von Ossietzky Universität Oldenburg) и педагогического института Людвигсбург (Pädagogische Hochschule Ludwigsburg), ведущих вузов в подготовке магистров по управлению учебными заведениями.

Ключевые слова: управление учебным заведением, магистратура, содержание подготовки, учебные модули, университеты Германии.

Kurkchi E. The Content of preparation of masters on management of educational institutions at universities in Germany

The content of preparation of masters on management of educational institutions at universities in Germany has been considered in the article, standard part of the content of training, obligatory modules and elective courses have been disclosed. The content of vocational training of future managers of education in Germany reveals on the example of activity of The Carl von Ossietzky University of Oldenburg and Pedagogic Institute Ludwigsburg which are conducting in preparation of masters on management of educational institutions. For many years they successfully train students in performance of leading functions in educational and scientific institutions, form at them skills to program development of educational institutions, to planning of their work, control over training, motivations of pedagogical collectives, to use of modern methods of management by education institutions.

Standard part of the content of training which consists of the obligatory educational modules which are responsible for scientific theoretical preparation of students in the field of management in education has been disclosed. When studying these educational modules students also will master the main competence of educational and scientific management, will create a basis for following profile education. These modules are obligatory for each student. The maintenance of the module “Educational Marketing” by means of which students get acquainted with development of the marketing program on systematic process of planning through analysis steps, positioning, strategic marketing planning, expeditious transformation and marketing control has been disclosed. It is defined that this module is a part of management in educational and scientific institutions and support necessary basic knowledge in the field of management. It is disclosed that when studying the module “Economy of Education and the Politician in the Field of Education” monetary and not monetary results of

education are discussed. Key subject of the module is growth of the educational requirements based on knowledge of society. It is disclosed also that working over the module “Right in Education”, students will acquire knowledge on legal education which operates all sector of education, extends on all official educational activity and all educational institutions, from kindergartens and schools to universities. It is defined that during module “Strategic Management” students will learn the basic principles of strategic management, learn to understand strategic importance of such things as quality of management or target agreements, will be able to apply concepts of strategic management, will gain skills of the strategic analysis of situations in educational institutions, will be able to develop solutions of strategic tasks in educational institutions, etc. It is defined that in the training program of university of Oldenburg the following profiles – “management of high school and scientific management” and “retraining management” are provided. It is defined that selective educational modules belong to various professional areas, expand a competent profile and allow to carry out specialization in such areas, as training with use of the latest technologies; organization and management of changes; data processing, information and knowledge; communication and management.

Key words: *management of educational institution, magistracy, content of preparation, educational modules, universities in Germany.*